

خراسان شمالی

khordasan
shomali

منزلگاه هفتم،
گنجینه فرهنگها

استان خراسان شمالی در شمال شرق کشور ایران قرار گرفته و با وسعتی بالغ بر ۲۸۱۷۹ کیلومتر مربع، ۱/۷ درصد مساحت کل کشور را تشکیل داده است. این استان از شمال با کشور ترکمنستان، از شرق و جنوب با استان خراسان رضوی، از جنوب غربی با استان سمنان و از غرب با استان گلستان هم‌مرز است. از لحاظ طبیعی نیز بین دو رشته کوه کپه داغ در شمال و آلاداغ و شاه جهان در جنوب بوده و دروازه شمالی خراسان قدیم محسوب می‌شود. مردم استان خراسان شمالی از اقوام فارس (تات)، ترک، کرمانج، ترکمن و اقلیت‌های قومی گوناگون دیگر مانند بلوچ، عرب، لر، ترک‌ها و فارس‌های مهاجر تشکیل شده و حضور قومیت‌های مختلف با فرهنگ‌های متنوع، هم‌نشینی جذاب و در خور تحسینی را برای تولیدات صنایع دستی فراهم آورده است، بنابراین بسیاری از نقوش، موتیف و تکنیک‌ها از قومی به قوم دیگر راه یافته، به‌گونه‌ای که می‌توان مجموعه هنرهای سنتی و صنایع دستی خراسان شمالی را چشم‌اندازی بدیع از تکامل اندیشه‌ها دانست.

بر اساس شواهد و مستندات تاریخی، حاصل بررسی‌های باستان‌شناسی، پیشینه تاریخی این استان حداقل به دوران نوسنگی و حدود ۵۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل می‌رسد. در برخی از محوطه‌های تاریخی کشف‌شده در این استان آثاری از ارتباط آن با دور دست و در خارج از فلات ایران مشاهده شده است که معرف پویایی فرهنگ‌های منطقه در دوران پیش از تاریخ است. این سرزمین در زمان اشکانیان از بلاد مهم بیش از اقوام پارت بوده و در طول تاریخ و قبل و بعد از اسلام گذرگاه اقوام گوناگون و حکومت‌های دوران مختلف بوده است. محوطه باستانی معروف به پهلوان و تپه حیدران جاجرم قدمتی ۱۲۰۰۰ هزار ساله دارد. و آثار مکشوفه نشان‌دهنده حضور فعال این قوم در پهنه کنونی خراسان شمالی است. قرار گرفتن این خطه در مسیر جاده ابریشم نیز موجب رونق اقتصادی و اجتماعی آن در دوران‌های مختلفی تاریخی به‌خصوص، ساسانی شده به‌نحوی که طی قرون نخستین اسلامی چهره‌های درخشان و نامداری از این سرمایه به‌پا خاسته است. مردم استان خراسان شمالی از اقوام کرمانج و فارس (تات) ترک و ترکمن و اقلیت‌های قومی گوناگون دیگر مانند بلوچ و عرب و از ترک‌ها و فارس‌های مهاجر تشکیل شده. این استان کانون وحدت قومیت‌ها و مذاهب مختلف است.

آب وهوا

آب و هوای این استان متنوع ولی در مجموع معتدل کوهستانی است. رشته کوه کپه‌داغ در قسمت شمالی و کوه‌های آلاداغ و شاه جهان در جنوب استان دشت‌های مرکزی را احاطه کرده‌اند که زمینه بسیار مناسبی برای کشاورزی، دامپروری و تولید میوه در این استان ایجاد شده است. وجود تنها رودخانه دائمی و پرآب شرق ایران، اترک و سرشاخه‌های متعدد آن و چشمه‌سارهای این استان و احداث چهار سد بزرگ به نام‌های بیدو از اسفراین و شورک و بارزوی شیروان و شیرین دره مانه و سملقان در تأمین منابع آب این استان اهمیت ویژه‌ای دارند. میزان بارندگی در این استان در نواحی مختلف ۲۰۰ تا ۵۰۰ میلی متر متغیر است. تنوع اقلیم‌های مختلف در استان خراسان شمالی به‌دلیل وجود کوهستان‌ها و جنگل‌ها و مراتع وسیع و منابع آب سرشار بسیار چشمگیر است.

خراسان شمالی منزلگاه هفتم،

گنجینه فرهنگ‌ها:

نماد وحدت و همدلی

علی کاظمی، فارغ‌التحصیل رشته مدیریت جهانگردی ازدانشگاه علامه طباطبایی متولد ۱۳۵۵ و رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی وگردشگری استان خراسان شمالی است که در کارنامه کاری خود مسئولیت معاونت گردشگری، معاونت فرهنگی و ارتباطات و سرپرستی معاونت توسعه و مدیریت را دارد.

پای صحبت‌های این مدیر می‌نشینیم تا از عملکرد و برنامه‌های آتی این سازمان بگوید:

« استان خراسان شمالی از جمله استان‌هایی است که هم طبیعتی بکر و دست‌نخورده دارد هم آثار فراوان تاریخی را در گوشه و کنار خود از گزند روزگار محفوظ نگاه داشته است. این هر دو مزیت می‌تواند این استان را به معبر گردشگران داخلی و خارجی تبدیل کند که متأسفانه هنوز به‌دلیل تازه تأسیس بودن چنین اتفاقی نیافتاده است.

البته سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی وگردشگری استان خراسان شمالی تاکنون توانسته موفقیت‌های زیادی را در عرصه شناسایی مزیت‌های دیدنی استان به‌دست آورد. در حدود ۱۰۰۰ اثر در این استان شناسایی شده که از این تعداد ۳۷۵ اثر درفهرست آثار به ثبت رسیده است. علی کاظمی، رئیس سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی وگردشگری استان می‌گوید: « در سال جاری نیز بیش از ۱۳۰ اثر تاریخی به ثبت رسیده و عملیات شناسایی ۱۵ پرونده میراث طبیعی، پیگیری ۱۰ میراث معنوی و همچنین آماده‌سازی ۲۰۰ پرونده برای شناسایی و ثبت اشیای قدیمی نیز آغاز شده است.»

به گفته وی تلاش‌هایی نیز برای ثبت جهانی شهر بلیقیس که ازبزرگ‌ترین مجموعه‌های معماری خشتی و گلی کشور به‌شمار می‌رود انجام شده است. او اظهار امیدواری کرد این فعالیت‌ها هرچه زودتر به ثمر برسد و بر تعداد آثار ثبت شده این استان افزوده شود. وی با اشاره به قدمت تاریخی و جاذبه های تاریخی و فرهنگی ملی استان خراسان شمالی گفت: آثاری که در استان به ثبت رسیده‌اند هر کدام درنوع خود منحصر به‌فرد است. کاظمی از شهر بلیقیس، تپه قلعه‌خان، عمارت مخمف، قلعه جلال‌الدین و ... به‌عنوان مهم‌ترین آثار به ثبت رسیده در استان یاد می‌کند و تأکید دارد که پتانسیل‌های تاریخی، فرهنگی و ملی استان خراسان شمالی کم‌نظیر است.

اقدامات انجام شده در حوزه گردشگری و زیرساخت‌های گردشگری

رئیس سازمان میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی استان خراسان شمالی در خصوص مأموریت‌های این سازمان و برنامه‌های آتی آن گفت: پس از ادغام سازمان صنایع دستی و سازمان میراث فرهنگی درسال ۱۳۸۴، حوزه مأموریت‌های سازمان گسترش بیشتری یافته و مباحث مربوط به حوزه صنایع دستی که یکی از صنایع مزیت‌های کشور و استان خراسان شمالی به‌شمار می‌رود نیز به دغدغه‌ها و ظرفیت سازمان میراث فرهنگی اضافه شد. استان خراسان شمالی با دارا بودن طبیعت منحصر به‌فرد، پتانسیل‌های بالقوه فراوانی در زمینه گردشگری دارد که باید برای بهره‌برداری از این پتانسیل‌ها برنامه‌ریزی مدون و جامعی شکل گیرد.

کاظمی گفت: اگر صنعت گردشگری به جایگاه واقعی خود برسد می‌تواند بسیاری از مشکلات استان و حتی کشور را حل کند و موجب زودن غبار محرومیت استان‌هایی چون خراسان شمالی شود.

وی تصریح کرد: شرایط جغرافیایی استان منحصر به‌فرد است و وجود مکان‌های دیدنی و تفریحی مثل پارک‌های بابا امان ، بش قارداش که خصوصاً درایم نوروز پذیرای بیش از ۲ میلیون مسافر و زائر عبوری به شهر مقدس مشهد است گویای این است که این استان ظرفیت سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت‌های گردشگری را دارد. وی از استان خراسان شمالی به‌عنوان منزلگاه هفتم و گنجینه فرهنگ‌ها یاد کرد و این استان را به‌دلیل حضور قومیت‌های مختلف مثل ترک، کرد، فارس، لر، ترکمن، تات و

بلوچ، استانی با فرهنگ‌های متنوع و متعدد دانست.

کاظمی گفت: همدلی که در بین این مردم وجود دارد حقیقتاً آن را به یک کشور کوچک صمیمی و دوست‌داشتنی تبدیل کرده است.

وی با تأکید بر فرهنگ‌سازی درحوزه گردشگری گفت فعالیت‌هایی را برای گسترش فرهنگ گردشگری انجام داده ایم که از آن جمله می‌توان به هم‌اندیشی در زمینه‌های تاریخی و جغرافیایی با اساتید و دبیران آموزش و پرورش به شمار می‌رود که گامی مؤثر در فرهنگ‌سازی و تعلیم دانش‌آموزان اشاره کرد. وی در رابطه با مناطق نمونه ملی و استانی گفت در سفر اول هیات محترم دولت به استان خراسان شمالی، هشت منطقه نمونه گردشگری در بخش ملی و استانی از جمله پارک‌های بابا امان و بش قارداش (در بخش ملی)، روستای توریستی در شهرستان مانه و سملقان، اسفیدان در شهرستان بجنورد، قلعه زو در شهرستان شیروان، روستای زو ارم در شهرستان شیروان، آب‌گرم ایوب در شهرستان بجنورد و روستای خسرویه در شهرستان فاروج به‌عنوان منطقه‌های نمونه گردشگری استان تعیین شدند. وی همچنین ۱۵ منطقه نمونه استانی دیگر را از جمله دستاوردهای سفر دوم هیات دولت به این استان عنوان کرد و ضمن ابراز امیدواری گفت: ان شاء... با جذب گردشگر یقیناً در بحث گردشگری و صنعت توریسم رونق خوبی خواهیم داشت.

کاظمی از ضعف در بازاریابی به‌عنوان یکی از مشکلات حوزه گردشگری و صنایع دستی یاد کرد و گفت: متأسفانه علی‌رغم تدریس آکادمیک این علوم، در عمل بهره‌ای از آن گرفته نمی‌شود و باید این ضعف را هرچه سریعتر برطرف کنیم. وی درخصوص اقدامات صورت‌گرفته درحوزه گردشگری نیز گفت: با اختصاص بودجه‌ای برای تبلیغات گردشگری از طریق نصب تابلوهای راهنما برای استان خراسان شمالی که هم نقش راهنما را خواهند داشت و هم به صورت غیر مستقیم تبلیغات خوبی برای استان محسوب می‌شود در حال فعالیت هستیم.

توسعه سرویس های بهداشتی و خدماتی راه‌های استان

رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان خراسان شمالی با اشاره به این‌که طبق دستور مهندس مشایی، رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ایران، باید یک‌هزار سرویس بهداشتی بین‌راهی در سطح ایران احداث شود که سهم هر استان ۳۳ سرویس بهداشتی خواهد بود، استان خراسان شمالی نیز قصد دارد ۲۰ سرویس بهداشتی را در سطح استان احداث کند و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی می‌توانند در این زمینه سرمایه‌گذاری کنند و ما آمادگی داریم با آن‌ها همکاری کنیم.

توسعه موزه‌ها توجه بیشتری می‌طلبد

کاظمی افزود: بخش دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد بخش فرهنگی و موزه‌هاست. اعتقاد ما بر این است که استان خراسان شمالی پتانسیل احداث ۱۰ موزه کوچک و بزرگ را دارد و براساس برنامه‌ریزی‌ها، سه ۳ موزه تا سال ۸۸ به بهره‌برداری می‌رسد. وی برنامه‌ریزی برای ایجاد آکوموزه در روستای تاریخی-گردشگری روبین را با توجه به پتانسیل‌های موجود در این روستا به‌ویژه معماری آن، مهم ارزیابی کرد و گفت: تهیه نقشه راهنمای شهرستان‌های استان و ایران، تهیه چاپ بروشورهای معرفی جاذبه‌های تاریخی و گردشگری استان و تهیه اقلام و هدایای تبلیغاتی برای ایام نوروزی، معرفی استان را بیشتر مشهود می‌کند.

کارهای انجام شده در بخش صنایع دستی

علی کاظمی گفت: در بخش صنایع دستی نیز اهداف بلندمدتی را دنبال می‌کنیم که یکی از آن‌ها ایجاد بازارچه صنایع دستی است. وی گفت: تاکنون این سازمان بیش از ۱۰۰ جواز تأسیس کارگاهی را در دولت نهم صادر و بیش از ۱۲۰ کلاس آموزشی در سال ۸۷ دایر کرده است . وی راه‌اندازی وب‌سایت موزه مجازی صنایع دستی را نیز ازجمله خدمات الکترونیک این بخش برشمرد.

وی تعداد رشته‌های صنایع دستی را بیش از ۱۶ رشته شامل معرق چوب، گلیم بافی، چاروق‌دوزی، نساجی سنتی و ... عنوان کرد. وی برگزاری نشست‌های صمیمانه با صنعتگران و تلاش برای بیمه آن‌ها و .. را از دیگر فعالیت‌های این حوزه ذکر کرد.

کاظمی در پایان اظهار امیدواری کرد که با برنامه‌ریزی مدون و منسجم این اهداف به‌زودی به ثمر برسد.

جاذبه های گردشگری استان

آیینه خانه مخمف

بنای معروف به آیینه‌خانه یکی از یادمان‌های برجسته‌ی دوره قاجار در خراسان شمالی است که در شمال شهر بجنورد، در منتهی‌الیه شمالی خیابان شریعتی شمالی قرار دارد. در دوره قاجار بنای آیینه‌خانه همراه با بناهای دیگری از جمله عمارت مخمف، کلاه فرنگی، حوض‌خانه و سردر، در باغ بزرگی قرار داشته ومجموعه‌ی دارالحکومه‌ی مخمف را تشکیل می‌داده است. این بنا در دهه ۱۳۰۰ هجری، هم‌زمان با دوره حکومت ناصرالدین شاه، به دستور یارمحمدخان شادلو، معروف به سردار مخمف ساخته شده و به‌عنوان فضای اداری و دیوانی، برای انجام دیدارهای رسمی سردار مخمف با رجال سیاسی عهد قاجار و نیز انجام مراسم تشریفات نظامی و رایزنی در باب مسائل سیاسی واجتماعی با سران ایل شادلو و دیگر رجال سیاسی دوره قاجار مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

چهار تاقی تیموری

این بنا در شش کیلومتری شیروان واقع شده و مقبره آن به عید خواجه یکی از سرداران تیمور منسوب است . بنای مقبره تیموری با خشت و آجر ساخته شده و در مواردی با چوب استحکام‌بخشی شده است. بنای چهار تاقی از بیرون با نمای هشت‌ضلعی و تاق‌نماهایی با پوشش جناقی و آجرچینی خفته راسته در قسمت ساقه گنبد تزئین شده است . فضای درونی بنا دارای آندود گچی است و بالای سردرها دورتادور به رنگ فیروزه‌ای گجبری وکتیبه‌ای در آن ایجاد شده که از نقوش اسلیمی در آن استفاده شده است . این بنا به شماره ۴۸۰۸ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است .

عمارت مخمف

بنای تاریخی عمارت مخمف به‌عنوان بزرگ‌ترین وشاخص‌ترین اثر معماری دوره ی قاجار خراسان شمالی در شمال شهر بجنورد و در انتهای خیابان شریعتی شمالی واقع شده است. بنای عمارت در دهه ۱۳۰۰ هجری قمری، هم‌زمان با دوره حکومت ناصرالدین‌شاه، به‌دستور یارمحمد خان شادلو، معروف به سردار مخمف، ساخته شده و محل سکونت خانواده سردار مخمف و پذیرایی از مهمانان دولتی ورجال سیاسی بوده است. چشم نوازترین تزئینات بنا در لچکی‌های چشمه طاق بزرگ مرکزی، در مقابل پنجره تالار بزرگ، ودر فضای مثلثی شکل افریز مرکزی دیده می‌شود. در دوسوی طاق بزرگ، نقش دو فرشته بالدار در تلفیق با نقوش گیاهی و پیچک‌ها ایجاد شده که به نوعی تداعی‌کننده‌ی نقش فرشتگان بالدار ونقوش گیاهی درطرفین مفاردهای بزرگ طاق بستان است.

شهر بلیقیس

کهنندژ بلیقیس اسفراین که به شهر بلیقیس معروف شده، در سه کیلومتری جنوب شرقی اسفراین کنونی واقع شده است. وسعت این شهر کهن در حدود ۱۵۰ هکتار و مساحت ارگ حدود پنج هکتار است. این شهر بر اساس اسلوب معماری ساسانی و شامل سه بخش کهنندژ، ربض و شارستان ساخته شده و مهم‌ترین مصالح به‌کار رفته در آن خشت و گل است. این مجموعه تاریخی را می‌توان جزء عظیم‌ترین میراث‌های خشتی ایران دانست که درطول تاریخ همواره به‌عنوان یکی از شهرهای مهم در حاشیه جاده معروف ابریشم قرار داشته است.

قلعه جلال‌الدین

قلعه جلال‌الدین درشهرستان گرمه و بر روی تپه نسبتاً مرتفع سنگی قرار گرفته است. این قلعه با پلانی شش‌گوش، دارای شش برج مدور در اطراف است که درب ورودی آن درضلع جنوبی قرار دارد. در گذشته عمارتی نیز بالای درب ورودی آن مشاهده شده است.

عمده مصالح این قلعه از سنگ، ملات ساروج و گاه‌ا از آجر بوده و ارتفاع برج‌ها و دیوارهای آن حدود ۱۲ متر است. قدمت این بنا خوارزمشاهی بوده و به شماره ۳۱۵۷۷ درفهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

مجموعه تاریخی – تفریحی بش قارداش

در شش کیلومتری جنوب شهر بجنورد و بر سر راه بجنورد به اسفراین، محوطه‌ای زیبا با درختان سر به فلک کشیده واستخرهای آب خودنمایی می‌کند. مجموعه بش قارداش قدمتی دیرینه دارد .

ساختمان بقعه شامل یک اتاق در وسط و دو اتاق در طرفین، سه ایوان در جلو اتاق‌ها و چهار گلدسته است.بر اساس نظر محققان، فرم مناره‌ها و ستون‌های آرامگاه در هیچ‌یک از آثار معماری ایران مشاهده نشده و صرفاً به‌دست هنرمندان بجنوردی ساخته شده است. داخل اتاق مقبره از کف زمین تا ارتفاع ۱/۵ متری با سنگ مرمر تراشیده، تزئین شده است. وسط بقعه سنگ مزاری از مرمر یک‌پارچه قرار دارد که بر روی آن تاریخ فوت یارمحمد خان شادلو " سردار مخمف " دیده می‌شود. بر روی این بنا گنبدی با کاشی‌های فیروزه‌ای قرار دارد .

روستای خسرویه

روستای خسرویه در دامنه رشته کوه‌های شاه جهان و در فاصله ۲۵ کیلومتری جنوب غربی فاروج در دل دره‌ای سرسبز جای گرفته است. خسرویه زادگاه عالم ربانی آقا نجفی قوچانی است و ازبافت سنتی و معماری بسیار غنی برخوردار است. این روستا دارای رودخانه‌ای معروف به کال خونی بوده

آیینه خانه مخمف

عمارت مخمف

شهر بلیقیس

چهار تاقی تیموری

قلعه جلال‌الدین

بش قارداش

گلیم‌بافی

مسجد جامع جازم

معبد اسپاخو

چاروق دوزی

البسه محلی

چوخه

که از وسط روستا عبور و روستا را به دو قسمت شرقی و غربی تقسیم می‌کند.

از دیدنی‌های منحصر به فرد خسروی می‌توان به یخدان یا یخچال طبیعی در منطقه گرگان اشاره کرد.

مسجد جامع جازم

این مسجد از نوع یک‌ایوانی با پلان مستطیلی است و حدود ۴۷۰ متر مربع مساحت دارد. طرح کلی بنا از یک صحن کوچک با فواره‌ای در مرکز، یک گنبدخانه، دو شبستان در جبهه‌های شرقی و غربی و تالاری با طاق‌های لاجسبان به موازات شبستان غربی تشکیل شده است. هر شبستان ۶۲۰ سانتی متر طول و ۳۴۵ سانتی متر عرض دارد و با دو رواق به صحن مرکزی مرتبط می‌شود. نمای بنا از داخل گچ‌اندود شده و بعضی قسمت‌ها مانند فیلیوش‌ها و محراب با گچبری تزیین شده است.

صنایع دستی

گلیم‌بافی

گلیم از جمله قدیمی‌ترین زیر اندازهایی است که توسط بشر ابداع شده و مورد استفاده قرار گرفته تا جایی که محققان سابقه هفت هزار ساله برای آن قائلند. الیاف استفاده‌شده در این زیراندازها عمدتاً از نوع طبیعی بوده و بیشتر برای زیرانداز یا تزیین به‌کار می‌رود. طرح گلیم‌ها متأثر از فرهنگ سنتی و محیط جغرافیایی طبیعی بافندگان است. در بیشتر روستاهای استان در هنگام بافت از نقشه استفاده نمی‌شود و از نقوش ذهنی که دارای تنوع بیشتری هستند استفاده می‌شود. گلیم‌ها دارای بافت یک رو و دورو هستند.

چاروق دوزی

چاروق به استناد لغت‌نامه دهخدا کلمه‌ای ترکی است و به نوعی پای‌افزار و یا کفش اطلاق می‌شود که از پوست تهیه شده باشد و آن را با ریسمان‌های ضخیم و بلندی به پای بندند.

چاروق با ویژگی‌ها و ظاهر خاصش از گذشته‌ای دور در مناطق شمال شرقی ایران از جمله بجنورد متداول بوده است و با توجه به وجود ساکنین کرد و ترک می‌توان این پای فزار سنتی را متعلق به این منطقه دانست. رنگ قرمز در باورها و اعتقادات مردم این منطقه جایگاهی خاص دارد از این رو در اکثر مصنوعات این منطقه بخصوص چاروق از این رنگ استفاده می‌شود.

چاروق به دو شیوه تهیه می‌شده که نوعی از آن با ظرافت کمتر و مخصوص اقشار کم در آمد جامعه بوده و از تزیینات و گلدوزی‌های کمتر برخوردار است و نوع خاص آن از چرمی با کیفیت بالا و ظرافت بیشتر تهیه می‌شود.

معبد اسپاخو

در فاصله شش کیلومتری جاده آسیایی و در ۶۷ کیلومتر ۶۷ شهرستان مانه و سملقان بر روی تپه‌ای مرتفع و در منطقه کاستان، بنایی وجود دارد که با دیگر بناهای روستای اسپاخو از لحاظ معماری و مصالح به کار رفته در آن تفاوت بسیاری دارد. این بنا آتشکده‌ای است که از آن به‌عنوان عبادتگاه استفاده می‌شده و مصالح به‌کاررفته در آن سنگ‌های نتراشیده و ساروج و در بعضی از قسمت‌ها چوب ارس است. این معبد دوره ساسانی به شماره ۱۵۷۹ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

البسه محلی

در خراسان شمالی به دلیل وجود قومیت‌های مختلف ترکمن، کرد و ترک و... و هم‌نشینی فرهنگ‌های مختلف البسه محلی با رنگ‌های متنوع و شاد و نقوش مختلف شکل گرفته است.

لباس کردی: لباس کردی از شلیته (دامنی از جنس مخمل که تا زانو رسیده)، گراس (پیراهنی بلند بوده که پائین آن چین دار است)، جلیقه (از جنس مخمل بوده و هم‌رنگ با شلیته)، یاشار (روسری بلند از جنس حریر)، سربند (دستمال یزدی برای محکم نگه داشتن یاشار)، گار (گوشواره‌ای بلند که به دو طرف عرقچین وصل می‌شود)، جوراب سفید و چاروق تشکیل می‌شود.

لباس ترکمن: پوشاک مورد نیاز افراد خانواده ترکمن توسط زنان قبیله و از پشم گوسفند یا ابریشم تهیه می‌شود. لباس محلی مردان ترکمن از ابریشم قرمز تیره و با راه راه مشکی یا رنگ شتری و قیطان دوزی شده است.

پوشاک زنان ترکمن شامل چاوک (لباس بلند جلو باز از جنس ابریشم)، کولته (کوتاه‌تر از چاوک)، چلیپی (زیباترین لباس سوزن دوزی ترکمن)، یلک (تنه‌ها لباسی است که معمولاً آن‌را با زیورات و سکه تزیین می‌کنند) و یالقی است. اما زیباترین لباس ترکمن که نشان از اصیل بودن آن‌ها دارد و پوشش یک زن را بیان می‌کند، «دارائی» نام دارد.

چوخه

چوخه از پشم شتر یا بره تهیه می‌شود و به‌عنوان جلیقه، لباس کشتی و پالتوی چوخ به‌کار می‌رود و به‌علت نوع آب و هوای سرد و شرایط اقلیمی، مردان چوخه را به نوان البسه در زمستان استفاده می‌کنند. معمولاً جوانان و پهلوانان ایل که عموماً ورزشکار و سخت‌کوش بوده‌اند سفارش پالتوی چوخ را می‌دادند و این لباس را به‌عنوان یک قانون در هنگام مبارزه کشتی به تن می‌کردند و از این‌جا بود که نام این مبارزه به کشتی با چوخه شهرت یافت. مهم‌ترین علت پوشیدن این لباس استحکام آن است به طوری که در مبارزه کشتی هیچ پارچه‌ای مانند چوخه دوام نمی‌آورد.